

ČAJ

Pro chuile pohody

ČERVENEC 2019

Časopis Autorů Jičínska

Δρόμοι που χάθηκαν

Δρόμοι που χάθηκαν
γωνιές που στάθηκαν
δάκρυα που πίστεψα
παιχνίδια στο νερό.
Πικρό το βράδυ φτάνει.
Νύχτες που έκλαψα
γέφυρες που έκαψα
άστρα π' αγάπησα
που πάω και τι θα βρω.
Πικρό το βράδυ φτάνει.

Tasos LEIVADITIS

154

Kalimera,
vážení čtenáři,

cestovní kancelář ČAJ Vás zve do Řecka.
Cesta Vás nebude nic stát, průvodkyní Vám bude
Mgr. Věra Klontza - Jaklová, Ph.D.,
odborná asistentka Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické
fakulty Masarykovy Univerzity v Brně, ale také spisovatelka,
básnířka a překladatelka. Svůj vztah k Řecku vysvětluje v rozhovoru:

**„Život v Řecku je dnes těžký
a každý pracující musí být pokládán za hrdinu.“**
Kromě rozhovoru představuje svoji tvorbu a překlady z řečtiny.
Jako čtenář jsem se ponořil do současné řecké literatury a svoje
poznatky shrnuji v pojednání: **„Řecká literatura mýma očima.“**
Na pobyt na řeckém ostrově Rhodos vzpomínám ve fejetonu:
„SÚ VLAKY“ nebo „SUVLÁKI“

Užijte si dovolenou či prázdniny, moře, hory, vesničky a města
u nás i v zahraničí!

Váš Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.154, červenec 2019, ročník XVIII

Vydáno 5. července 2019 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU KOREKTUROU!

ŘECKO A ŘECKÁ LITERATURA

Pro zájemce o starověkou řeckou literaturu uvádím stránky wikipedie: https://cs.wikipedia.org/wiki/Literatura_starověkého_Řecka , ale pro dnešek zapomeňte na Homéra a vše, co jste se o staré řecké literatuře učili ve škole, protože já bych rád připomněl současnou literaturu, dejme tomu druhé poloviny 20.století a počátku 21.století.

Přiznám se, že těch překladů z řecké literatury do češtiny není zase tolik, jak jsem si původně představoval, ale zájemci určitě najdou.

Řecko se může pyšnit dvojicí nositelů Nobelovy ceny za literaturu: Jorgos Seferis (získal v roce 1963) a Odysseas Elytis (1979).

Překvapuje mě, jak stále mezi řeckými autory rezonuje téma občanské války. Nakonec právě toto téma je pojítkem mezi Českou republikou, resp. Československem a Řeckem. V přehledu cituji řecké autory, kteří přišli k nám koncem 40.let 20.století jako děti. Jejich touha po domově,

moři a vlasti je z jejich tvorby patrná, ale zachovávají si i vzpomínky na české a moravské či slezské vesnice či města, která jim poskytla azyl.

Doufám, že Vás dnešní povídání o Řecku, a to nejen literárním, zaujme. A až přistě poletíte či pojedete do krásné země na jihu Evropy, že sáhnete třeba po knížce, na níž jsem Vás dnes upozornil. Snad poznáte nejen řecké moře, přírodu, pamětihodnosti, ale i myšlení lidí, jejich zvyky, názory a pohledy na nás suchozemce bez moře!

(Foto z mých cest po Korfu)!

Václav

„Život v Řecku je dnes těžký a každý pracující musí být pokládán za hrdinu.“

ROZHOVOR – VĚRA KLONTZA - JAKLOVÁ

Většina Čechů si při vyslovení slova „Řecko“ představí moře, pláže, modrobílé vlajky a dovolenou. Alespoň u mne to tak funguje. Jsou ale lidé, pro které Řecko znamená práci. Jednou z nich je Mgr. Věra Klontza - Jaklová, Ph.D., odborná asistentka Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně.

S paní Věrou jsem měl možnost být zastoupen ve sbornících Nakladatelství Kmen. A právě při křtu „Almanachu Nibiru 2013“ jsme se v Brně potkali poprvé. Jsem rád, že právě v tomto čísle ČAJe, věnovanému Řecku, jsem mohl Věru Klontzu – Jaklovou vyzpovídat.

- Čtenáře napadne, že vaše současné příjmení má řecké kořeny, ale ... jak se stane, že se člověk z úrodného Polabí, kde jste v Nymburku žila a vystudovala gymnázium, dostane na řeckou Krétu?

Jsem archeolog, tak pro mne není těžké dostat se kamkoli. Nicméně, moje cesta na Krétu byla velmi „banální“. Manžel Krétan A bylo to.

- Váš manžel Manolis Klontzas je archeologem společnosti Archaia Brno v. ú. Seznámili jste se na Krétě nebo jste se znali již dříve? A jak funguje česko – řecké manželství? Kde trávíte většinu času? V Čechách nebo v Řecku?

S manželem jsem se seznámila na studiích. Manolis studoval klasickou archeologii u pana prof. Bouzka. Když dokončil studia, odstěhovali jsme se na Krétu do jeho rodiště. Žili jsme tam bez mála 15 let. Momentálně máme hlavní stan v Brně. Na Krétu jezdíme v létě. Lidi se vesele koupou, sluní, lenoší a my „šlapem“ krétské hory... Jezdíme tam hlavně za archeologií, vlastními výzkumy, ale samozřejmě se snažíme udržovat vztahy s krétskou rodinou a přáteli. Syn je tam rád.

...tak manžel má určitá jižanská specifika i specifika rodiny, ve které vyrůstal, stejně jako každý mě nevyjímaje; pak jsou tu ty rozdíly v chromozomech X a Y. Manžel je chytrý, inteligentní a hodný člověk, což je zásadní.

- Při našem dovolenkovém pobytu na Krétě jsme si pochopitelně nemohli nechat ujít palác Knossos. Podílela jste se i na výzkumu tohoto paláce? Můžete nám v krátkosti popsat všechny vaše řecké výzkumy při odkrývání minulosti starých civilizací?

Ne, nikdy jsem na knosské lokalitě nepracovala. Často jezdím na britskou základnu v Knossu, kterou založil sir Arthur Evans. Využívám jejich knihovnu, účastním se letních přednášek, které pořádají, pracovala jsem na jejich výzkumu na lokalitě Karfi v roce 2008. Kamarádím se se současným ředitelem základny i několika předchozími...

V krátkosti popsat moje archeologické aktivity... To je opravdu dost těžké... Já vím, všichni by chtěli slyšet, že jsem našla nejméně pětimetrovou sochu krále Minoa a truhlu zlata, ale pokusím se vám vysvětlit, jakou archeologii děláme s manželem a mnoha dalšími kolegy, aby čtenáři nebyli zklamaní.

Jsmo přesvědčení, že archeologie může být strategickou vědou, když se dělá určitým způsobem. Může být cestou, jak předejít krizím, jak urychlit regeneraci po kolapsu systému, jak předvídat budoucnost. Dnes se nacházíme v době konce dvou velkých cyklů: první začal v rané době bronzové, když začaly vznikat první státy, další v pokolumbovské době. Oba tyto cykly jsou ideologicky, politicky, společensky, ale hlavně ekologicky vyčerpané. Jsou vyčerpané tak, že nám hrozí téměř totální katastrofa. V tomto místě je archeologie a humanitní vědy vůbec v roli toho, kdo může jednak definovat

možné rozměry katastrofy v souvislosti s lidskou společností, ale také navrhnout účinná řešení.

My se zabýváme krizí civilizací doby bronzové, krizemi starověkých států, impaktem přírodních katastrof a změn klimatu na společnost, způsoby využívání přírodních zdrojů.

Také se specializuje na období, která z nějakého důvodu zanechala minimum archeologických stop (např. období muslimského státu na Krétě v 9. a 10. stol.).

Třeba pracujeme na systému hospodaření s vodou v suchých oblastech. Rekonstruujeme systém vodního hospodaření na raně středověké Krétě. Tento systém shromažďování dešťové vody by bylo možné snadno, levně a s úspěchem aplikovat i dnes. Zabýváme se také komunitním využívání zdrojů. Bohužel politická vůle takové systémy využívat je téměř nulová, což nás jako archeology rozhodně nepřekvapuje.

- Nedávno jsem zaznamenal i váš rozhovor pro Českou televizi, kde jste mluvila o českých výzkumech v Albánii. Jaké badatelské objevy jste dosáhli s vaším týmem tam?

K výzkumům v Albánii jsme se dostali náhodou, jak slepí k houslím, ale asi to bude naše druhá srdcovka... Moje brněnské působiště Ústav archeologie a muzeologie, které patří mezi nejlepší archeologická univerzitní pracoviště minimálně ve střední Evropě, bylo kontaktováno partou nadšenců sdružených ve spolku Všechny tváře Albánie, zda bychom nechtěli archeologicky doprovázet jejich aktivity v oblasti Nivica v jižní Albánii. Oni jsou součástí většího projektu, který je navázaný na aktivity Agentury pro pobřežní památky Albánie, kterou vede velmi osvědčený pan Auron Tare. Okamžitě jsme vycítili příležitost. Nivica leží v oblasti starověkého Epiru a je to archeologicky panenská země. Realizovali jsme první sezónu v roce 2018. Díky lidem ze Všechn tváří jako je Robin Dobra, Jirka Kothera, i mých kolegů a studentů jsme připravili velmi úrodnou půdu pro naše další působení v této oblasti. Adam Geisler, Michal Hlavica, Manolis Klontzas, Tom Pavloň musí být rozhodně jmenováni, protože to jsou super archeologové i osobnosti, bez nichž by projekt možný nebyl. Albánie je velmi průkopnický projekt v mnoha směrech. Víťame i dobrovolníky, kteří by se chtěli zapojit do echt archeologie v nádherném kraji.

- Jak je náročná práce archeologa? Často se mluví o úspěších, ale jak dlouho trvá, než se nějaký nález podaří?

Každá práce je náročná, když se dělá pořádně. Archeologie je složitá, protože musíte mít přehled o mnoha vědeckých oborech. Sice se občas stane, že někdo náhodou něco najde, ale s vírou v náhodu se věda dělat nedá. Možná najdete artefakt, ale rozhodně nic neobjevíte. Dnes už archeologie není o tom, že

najdete nějaký předmět, poklad, budovu, hrobku... Dobrá otázka zaručí možnost učinit objev, nebo nález. Pak musíte vytvořit metodu, aplikovat ji a možná dostanete i odpověď... Odpověď na něco je i tam, kde není nález. Třeba: proč lidé nežili v nějaké konkrétní oblasti, nebo proč nějaké místo opustili? Odpovědi na takové otázky mohou mít strategický význam a jejich hledání může být hodně vzrušující.

- Cestujete po celém světě. Když jsme rozhovor připravovali, psala jste, že pobýváte ve Spojených státech. Za jakým účelem jste tam cestovala?

Dostala jsem stipendium od institutu, který se jmenuje Dumbarton Oaks, specializuje se na podporu byzantských studií, studií předkolumbovské Ameriky, studia krajiny a nově také poskytuje hudební stipendia. Institut se nachází ve Washigtonu D.C., ale patří Harvardské univerzitě. Je to jedna z Mek historického bádání. Snažím se ze všech sil, abych využila každý moment, co zde pobývám, aby to posunulo mně samotnou, klasickou archeologii v Brně, archeologii jako takovou v ideálním případě.

Dělat humanitní vědu na evropské univerzitě je těžké. Je nám pořád předhazováno, že jsme pro společnost přepych, že nejsme ani věda a že se máme spokojit s málem. Každý se jenom ptá, kolik generujeme tzv. vědeckých bodů, přičemž systém je nastavený na technické a přírodní vědy, a kolik tedy generujeme peněz. Naše cena pro kapitalistický systém je vysoká, protože jsme systému nebezpeční už svojí podstatou.

Mám takové dva klíčové zážitky v tomto směru. Když jsem přebírala doktorský titul, tak paní děkanka filozofické fakulty UK se vyjádřila v tom směru, že jsme si vybrali velmi těžkou cestu, když jsme se rozhodli pro humanitní vědy, že v dnešní době to představuje odvážný čin, ne-li hrdinství. Vyzvala nás k tomu, abychom neohýbali hřbet. Dalším mým zážitkem byl úvodní proslov ředitele Dumbarton Oaks, který řekl, že se nemáme snažit nikomu zavděčit, že máme myslet tzv. „out of the box“ a tvořit nové, čerstvé myšlenky a že humanitní vědy dnes jsou klíčovým oborem, i když si to oficiální establishment nepřeje.

Já jdu ještě dál a nejsem sama. Propojení globální ekologické a společenské krize vytváří nutnost pro propojování jak přírodních, tak společenských věd. V archeologii se to ve velké míře děje.

Ale co dělám v Americe? Pracuji na své knize o Krétě mezi 6. a 10. století. Bojuji s mnoha předsudky a zaběhanými klišé pro tuto dobu i období. Dopisuji knihu o výzkumu krétské lokality Priniatikos Pyrgos, připravuji se na aktivity projektu, jehož realizaci podpořila Akademie věd ČR. Manžel zde pracuje na svých projektech. Syn chodí do školy, učí se anglicky a vstřebává diverzitu americké společnosti...

Vrátím se v červnu 2019. Pak pojedu na expedici do Albánie a na Krétu.

- Ale vraťme se raději do Řecka. Sám jsem byl čtyřikrát na dovolené na řeckých ostrovech. Řekové na nás působili velmi mile. Jací jsou v porovnání s Čechy Řekové?

To je složitá otázka a odpověď velmi subjektivní. Jací jsou podle vás Češi?

Kdo Řecko zná, má obvykle tendenci věci generalizovat na základě nějakých vlastních, byť rozsáhlých zkušeností. V Řecku žijí fajn lidé, ale také pitomci, lidé solidární i sobci, vzdělaní i hlupáci, dogmatici i dialektici, lidé slušní i lidé bez skrupulí, lidé pokrokoví i zabedněnci. Jiné klima, jiná minulost samozřejmě formovaly a formují jejich kolektivní i osobní charaktery, ale cokoliv řeknu, může kdokoli zpochybnit, najít výjimky. Řekla bych, že se nálada v Řecku hodně změnila během posledních pěti až deseti let a to směrem k beznaději. A co napsal Francois Villon téměř na rok přesně před pěti a půl stoletím: bída z lidí vlky činí a vlky z lesů žene hlad, platí dnes nejenom v Řecku. Rozhodně mám v zásobě spoustu historek, na základě kterých bych mohla Řeky adorovat, nebo z nich udělat hlupáky.

Osobně je pro mě velkou inspirací řecké lidové hnutí a řecká poezie.

Život v Řecku je dnes těžký a každý pracující musí být pokládán za hrdinu.

- Co běžný Řek ví o České republice?

To závisí na generaci. Starší znají Československo a spojují si jej hlavně s řeckým poválečným exilem, československým strojírenstvím, s úspěchy ve sportu, se sklem, filmovou tvorbou. Dnes znají hlavně Prahu jako turistické lákadlo.

- Díky vašim překladům českých autorů do řečtiny je možná povědomí o nás větší. Jak těžké je naučit se řecky? Které autory jste přeložila a jaký mají v Řecku ohlas jejich díla?

To si nemyslím, že bych měla takový vliv. Bohužel v Řecku se v souvislosti s krizí rozpadl tradiční překladatelský a knižní trh, který byl ohromný, takže se povědomí o jiných než řeckých kulturách nebuduje systematicky. Všechno, co jsem přeložila, bylo velmi dobře přijato, oslovilo. Nejvíce Hrabalovy Postřižiny, které se naprosto setkaly s řeckým smyslem pro humor. Také české pohádky, které jsme převyprávěly s mými kamarádkami Andreou a Barborou. Už se tiskne druhé vydání. Je to nádherně graficky upravená knížka s ilustracemi albánské malířky Kleves Krisiko, v Čechách pohádky vyšly s obrázky Sofie Prusali.

Osobně neznám snadný jazyk. Naučit se komunikovat třeba se psem nebo s koněm je těžké, natož když k tomu přibudou slova a gramatika. Když někam jedu, tak se třeba 2 týdny předem učím jazyk té které země a pak se jakž takž na ulici domluví. Ale naučit se jazyk tak, aby v něm člověk mohl tvořit literaturu nebo umění, to je těžké i v mateřštině. Proces nikdy nekončí.

- Pripadá mi, že z řečtiny se do češtiny mnoho současných autorů nepřekládá. Ale vy jste přece jenom českému čtenáři přiblížila řeckou poezii. Můžete nám tyto překlady přiblížit?

Dnes každý jenom hledí vydělat na jednotlivosti. Koncepce žádná. V česko-řeckých vodách se pohybuje poměrně dost nadšenců a talentovaných jedinců, kteří překládají, občas se jim podaří i něco vydat. Ale systematicky to prakticky nikdo nemá možnost dělat. Nejsem skalní fanda řecké prózy. Sama se vyjadřuju trochu jinak, ale na řeckou poezii jedu. Přeložila jsem například moderní básně Jorgose Kakoulídise, Tásose Meletopoulou i jiné. Jsou to současní autoři a jejich tvorba odráží – podle mého názoru – velmi věrně vnímání světa současného člověka. Ráda bych systematicky pracovala na překladech poezie. Do šuplíku mě to úplně nebaví. Občas si přeložím, co mě aktuálně osloví. Překlady posílám do LUKu, šířím na sociálních sítích nebo je dávám na svůj web Astronaut v moři.

- Řecko má jeden fenomén, který u nás není tak rozšířený, a to zhudebněnou poezii. Kde je původ?

V Řecku má zhudebněná poezie tradici několik tisíc let, nejméně od Homéra. Dílo velkých řeckých básníků (Elytis, Ritsos, Leivaditis, Elytheriu, Varnalis, Kavadias, Kavvafis, Gkatsos a mnoha dalších a nepočítaných) bylo zhudebněno neméně významnými kolosy nejenom řecké hudby (Theodorakis, Chatzidakis, Markopoulos, Mikroutsikos ad.), ale také rockovou hudební scénou. Interpreti si považují za čest, když je jim nějaká zhudebněná báseň svěřena. Tyto písně básně provázejí pokrokovou část řecké historie a všichni je znají a velmi často se zpívají. Pro mě osobně je zhudebněná řecká poezie (spolu s řeckým lidovým hnutím, archeologií a historií) to nejlepší, co jsem si z Řecka "přivezla" (po synovi a manželovi, samozřejmě).

- Z řeckých knih přeložených do češtiny se často opakuje téma občanské války v Řecku po 2. světové válce. Jak moc je toto téma živé v řecké společnosti i po sedmdesáti letech?

To je dosud nepřekonaný problém, protože není překonaná příčina. Na osobní linii je to spíše pryč, ale sociálně a politicky to je samozřejmě živé téma. Řecká literatura je v tomto směru velmi pestrá. Bohužel ani na jedné straně neexistuje síla, která by se zabývala systematickým překladem a mapováním třeba právě historické literatury. Ne, že by nikdo nechtěl, ale ta vydavatelská beznaděj je určující.

- Ví se v Řecku o Československu právě i díky pomoci naší země řeckým uprchlíkům? Ve wikipedii jsem našel údaj, že koncem 40.let 20.století u

nás našlo domov asi 12 000 řeckých běženců.

Jasně, že ví. V severním Řecku najdete hodně rodin, které mají někoho v bývalém Československu, Maďarsku nebo v Polsku, Bulharsku. Počet exulantů byl několikanásobně větší. Opravím vás, nebyli to běženci. Byli to političtí exulanti. Tito lidé neutekli, neemigrovali. Na počátku byla snaha evakuovat děti, ženy a staré lidi z válečných zón, kde např. Britové bombardovaly vesnice s civilním obyvatelstvem a Američané testovali napalm. Po vítězství řecké armády a jejich spojenců (Británie a USA) byl nad řeckými partyzány, kteří byli páteří protifašistického odboje a osvoboditeli Řecka od německé okupace a to bez cizí pomoci, vyhlášen trest smrti. Neměli tedy jinou možnost, než odejít do exilu. Jejich cílem bylo vrátit se do Řecka. Proto také udržovali řecké školy, řecké vzdělávání. Pro pořádek trest smrti byl zrušen až po pádu generálské junty v r. 1973.

Doporučím vám dvě práce: knížku Tasouly Zissaki-Healey Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích (2013), která je mimochodem mým překladem a knížku manželů Antuly Botu a Milana Konečného: Řečí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989 (2005) vycházející z archivních dokumentů z českých archivů. Existuje řada dalších, ale osobně bych vyzvedla hlavně pro současného čtenáře tyto dvě.

- O Řecku se u nás často mluví v souvislosti s krizemi a úspornými balíčky. Jak se žije běžným Řekům? Jak mají hluboko do kapsy? A můžete třeba srovnat řecké platy a některé základní životní prostředky u nás a v Řecku?

O tom jsem psala mnohokrát. Je třeba začít od příčiny, abychom pochopili, co se děje v Řecku. Peníze, které si řecký stát půjčil, rozhodně nesměřovaly do řad pracujících lidí. Byly určeny k posílení řeckého bankovního kapitálu, který následně obrátil povinnost peníze vrátit a to s nesmyslným úrokem právě na lidi. V Řecku je ohromné daňové zatížení nejnižších příjmových vrstev a téměř daňový ráj pro velké korporace. Došlo k rozchvácení státního majetku, přírodních zdrojů i klíčových struktur jakými jsou silnice, letiště a přístavy. Řekové byli vrženi v milost a nemilost nadnárodním ekonomickým korporacím, hlavně těm napojeným na struktury EU a do víru velmi agresivních geopolitických zájmů reprezentovaných hlavně USA.

To není ani příznivé, ani optimistické a možnosti, jak to změnit nejsou rozhodně snadné. Zjednodušující výkřiky typu, že Řekové jsou líní, nebo že si neměli půjčovat, pouze dokládají hloupost jejich šířitelů.

Život v Řecku je velmi tvrdý, nejistý a beznadějný. Sociální a zdravotní péče, školství, náklady na každodenní život, nezaměstnanost představují pro pracujícího Řeka sysifovský balvan. Mnoho lidí v posledních letech odešlo ze země. Existují statistiky, které dokládají, že emigrovalo více lidí než v 60. letech, kdy Řekové masivně odcházeli za prací do západní Evropy, tehdy

hlavně do Německa. Před 50 lety odcházeli hlavně lidé z vesnic, uplatňovali se v dělnických profesích. Dnes jsou to převážně vzdělaní lidé, kteří mají větší šanci uplatnit se na současném evropském trhu práce. Minimální mzda sotva dosahuje 10.000 Kč (370 eur). Učitel dostává sotva 800 eur. Důchodci, kteří pracovali v 70. – 90. letech, mají slušné důchody kolem 1000 eur i více, ale noví důchodci dostávají několik stovek eur. Aby jim byl důchod vyměřen, čekají bez příjmu několik let. Nezaměstnanost mladých do 30 let dosahuje 50%. Náklady na život jsou nesrovnatelně vyšší než v ČR. Např. máte-li nemocného v nemocnici, musíte mu zajistit zdravotní sestru, neexistuje prakticky žádná péče o seniory, mateřská dovolená.

- Kolik stojí v Řecku kniha beletrie? Může si jí každá rodina dovolit?

Knihy jsou dražší než v České republice. Dokonce i DPH na knihy je mnohem vyšší než u nás – 23 oproti 10%. 10, 20, 30 eur se může zdát zanedbatelná částka, ale současné řecké rodině nezbyývají prostředky na nic jiného, krom úplně základních potřeb. Několik desítek procent lidí nemá práci žádnou a jsou odkázáni na pomoc příbuzných nebo příležitostný výdělek. V takové situaci kupují knihy jen skákní.

- Při našich pobytech v Řecku jsem se dozvěděl, že ještě v 70. letech 20. století byla hlavně u starší generace poměrně velká negramotnost? Zlepšila se situace od těch dob?

Rozhodně. Lidé, kteří se narodili třeba na Krétě na konci 19. století, kdy existovala ještě turecká okupace, často do školy nechodili. Nebylo to povinné. Na vesnicích ani školy nebyly. Povinná školní docházka byla uzákoněna v roce 1926. O negramotnosti dnes nemůže být ani řeč. Řečtí rodiče si pokládají za věc cti, aby potomek měl vysokou školu, a investují nemalé prostředky do soukromého doučování, aby zajistili přijetí na kvalitní školu.

- Jaké je řecké školství? Pamatuji se, že nám průvodkyně vypravovala, že děti sice chodí dopoledne do školy, ale moc se tam nenaučí. Pak odpoledne rodiče platí ty samé učitele, aby děti doučovali. Co je na tom pravdy?

No děsné. Jsem ráda, že můj syn nechodí v Řecku do školy. Ale nebylo to tak vždycky. Rozhodně to není o učitelích jako jedincích. Řada z nich jsou neskuteční nadšenci. Způsob obsazování učitelských míst a jejich platy jsou bídné. V Řecku ještě funguje systém umístěnek, suplentů apod. Systém je nastavený tak, aby se děti 12 let biflovaly jako o život, a pak v 18 letech předvedly, jakou mají paměť. To je přiřadí na nějakou univerzitu, kterou si třeba ani nevybraly. Rozhodně se neučí přemýšlet a velkou část dětství stráví pendlováním mezi školou a odpoledním doučováním. Školy nemají jídelny, často ani tělocvičny, odborné pracovny. V tom bylo české školství rozhodně napřed. Ale když chodil do školy můj manžel, tak byl kladen důraz na kritické

myšlení, schopnosti argumentovat, diskutovat, vnímat svět v souvislostech, číst, chodit do divadla, do kina, sportovat. Tato fáze trvala však velmi krátce a je pryč. Doučovací systém v Řecku spíš pohlcuje nezaměstnané učitele, než ty, kteří jsou zaměstnaní v denních školách.

Bohužel i české školství je na tom dnes mizerně... Sleduji to na synovi. Učitelé u něj ve škole se snaží, rozhodně se nedá říci, že by to nebyli odborníci, ale celý ten systém nemá žádnou koncepci. A nikdo vlastně ani neví, jak bychom chtěli mít lidi vzdělané. Převládá technokratický přístup uplatnění se na současném trhu práce. K tomu způsob rozdělování prostředků do školství, platy učitelů, narůstající nesmyslná byrokracie... Je to zoufalý stav a vrátí se nám jako bumerang.

- Využijí odbočku na školství, vy sama učíte v Brně jako odborná asistentka Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně. Jak vypadá naše vysoké školství? Občas slyším, že řada našich studentů nemá na vysoké škole, co pohledávat. Je vůbec možné, aby většina populace měla vysokoškolské vzdělání?

To je velmi komplexní téma. Naše vysoké školství je stejně bídné jako školství základní a střední. Ale to není o lidech, kteří v něm jsou, kteří jej realizují. Není to o učitelích. Samozřejmě mezi námi jsou skvělí učitelé, průměrní i blbci, ale většina z nás to má ráda a má ideály. U nás na ústavu pořád řešíme, co bychom měli učit, proč a jak, ale hlavně jak to vtěsnat do pravidel, která nám jsou vnucována seshora, aniž by se někdo ptal na náš názor. Chtějí po nás nesmysly, zavalují nás úředničinou, my se tomu nějak snažíme čelit a pořád učíme, protože to je to, v čem vidíme smysl.

Ano, skuhrá se na studenty, ale oni jsou první obětí celého toho pitomého systému. Na jejich myšlení se podepisuje to, že mají málo dějepisu a zeměpisu, takže nedokáží vnímat širší souvislosti. Nikdo je neučí být systematickými čtenáři. Matematika se učí jako soubor návodů, které si zapamatovat je téměř nemožné.

K nám se dostanou nezralí, nedovzdělaní lidé, kteří doslova tápou mezi svými představami, sny, realitou... Zapiší se třeba na několik škol, aby zjistili, co je jim nejbližší. To jim i radí na středních školách a my jsme pak hodnoceni za to, kolik jich ubýlo během prvního ročníku...

Z tohoto hlediska chápu novou akreditační koncepci, že bakalář by dotáhnout všeobecné vzdělání, dát základy oboru, který student chce studovat. Nesouhlasím s elitářským studiem magisterským a doktorským, které má pouze za cíl vytvořit přespecializované tvůrce článků pro body.

Mým krédem je, aby se studenti učili hlavně kriticky myslet. Aby byli podezíraví, aby rozeznávali argument, důkaz od teorie. Učím je číst a hledat informace. Chci, aby věděli, že lepší věda může znamenat lepší společnost. Chci, aby byli sebevědomí a nebáli se říkat svoje názory, i když to může mít

nějaké konsekvence. Aby neustávali hledat a tvořit. Nad nikým nelámu hůl. Archeologie je velký obor a každý se v něm může najít. Snažím se je motivovat ze všech sil. Nevím, jak jsem úspěšná, to ukáže čas.

Řeknu vám, že hlavně v posledních letech, když se postavím v prvním ročníku před tabuli, tak po mě jdou mráčky.

Úroveň akademických znalostí je mnohem nižší než ještě před několika lety. Musela jsem úplně překoncipovat systém, jak učím. Ten pomatený školský systém se na nich podepisuje neuvěřitelně, ale obvykle jsou to sympatičtí mladí lidé, kteří mají svoje sny, touhy, přání, představy. Zjednodušení typu, že ti mladí jsou hrozní, odmítám a priori. Samozřejmě, že svět kolem sebe vnímají a jsou mnohem kritičtější než my. Jsou nedůvěřiví. Naše generace představuje ty, kteří přivedli globální společnost na pokraj katastrofy. Někteří to vnímají jasně, jiní podvědomě. Z takové pozice je těžké být přesvědčivý.

Snažím se od nich také učit. Mám studenty vegany, aktivisty, jogíny, ekology... Je

důležité je poslouchat a ne jenom přikazovat, co mají dělat a co ne.

Ať chceme nebo ne, oni to budou, kdo se jednou stanou našimi kolegy, jednou budou určovat obor...

Stále jim opakuju: nesnažte se mi zavděčit. Buďte sami sebou, buďte kritičtí i ke mně. Pochybujte o závěrech, které dělám. Jak zaznamenáte, že jsem něco napsala, sedněte a přečtěte to, jako já vám čtu diplomky: s tím nejkritičtějším možným pohledem... Jenom tak budete jednou lepší než já a to musíte, jinak jsem byla neúspěšným učitelem.

Chválím, hodně chválím. Jak udělají něco výjimečného, nenechám to bez odezvy. Každou povedenou bakalářku si užiju. Každý jejich úspěch prožívám. Bohužel české vysoké školství je totálně nedemokratické, absolutně

kapitalistické jak pro studenty, tak pro učitele a vědce. Nejde o vzdělání, nejde vědu, jde o generování zisku. A vítěz bere všechno. K vaší otázce. Já nevím, jestli každý může nebo nemůže, měl nebo by neměl mít vysokou školu. Ale rozhodně každý bez výjimky by měl mít možnost, aby se mu dostalo nejvyšší možné vzdělání, které jej bude rozvíjet jako osobnost. Někdo bude třeba špičkový neurochirurg, někdo elektrikář, někdo hudebník, někdo zahradník. Bohužel v systému, ve kterém žijeme a úplně úchylně ho označujeme demokracie, to je možné jenom ve výjimečných případech. Společenská nerovnost určuje startovací čáru i cílovou pásku.

Většina studentů pracuje na plný úvazek a ledaskdy mají i více zaměstnání. Většina z nich vlastně studuje dálkově. Prokazatelně mají lepší výsledky ti, kteří pracovat nemusí. Když si několikrát odloží státnice, protože si musejí vydělat na měsíc, kdy budou sedět doma a jenom se učit a pak ještě slyší školení od těch, kteří měli průchod studiem i možnost najít uplatnění v oboru několikánásobně snazší, jejich důvěra v celý systém se dost zakymácí.

- Kolik studentů u nás studuje archeologii? Najdou po ukončení studia uplatnění nebo odcházejí do jiných oborů?

Je to v celé republice několik desítek možná něco přes stovku nových uchazečů ročně. To je hodně. Rozhodně tolik míst ročně nevznikne nebo se neuvolní. Také to všichni nedodělají nebo nakonec archeologii dělat nechťejí. Přesto máme docela slušná procenta úspěšnosti. Ale dívejte, archeologii nejde nikdo studovat, aby se uplatnil. Pragmatici chodí na práva a na ekonomku. U nás to je z počátku o romantice, ale ve finále o touze a potřebě vytvářet novou znalost, tvořit, hledat, proč se věci a jevy udály, jak se udály a proč. Co bude po nás a jak to můžeme ovlivnit.

- Při všech vašich aktivitách mě napadá, jestli máte ještě čas na vlastní literární tvorbu? Zcela určitě píšete i odborné články a publikace. Chystáte nějakou knihu?

Nemám čas. Dnes to není o tom, odpracovat si své povinnosti, jít domů a dělat si, co mě baví. Je to boj. V určitý moment jsem si musela říci, zda budu zaprvé psát a pak trochu fušovat do archeologie, anebo obráceně. Zvolila jsem druhou variantu. Píšu, když mám co, když mám chuť a pohodu. Mám řadu rukopisů v různé fázi rozpracování i vydání, ale většinou mě v poslední době odradí debaty s potencionálními nakladateli. Ten rozpor mezi ideálem a kapitálem... S manželem jsme zrovna napsali knihu o archeologii (řecky). V nakladatelství Kmen mám k vydání připravenou básnickou sbírku, kterou jsme sestavili s kolegou archeologem Martinem Golcem. Mám připravený k vydání rukopis populárně naučné knihy, ale udat ji nemůžu... Jsem spíš archeolog než spisovatel.

- Ale vraťme se do Řecka. Máte čas zajít si jen tak k moři jako běžný turista?

Ne. A ani mě to nebaví. Obvykle si říkám, že po sezóně si lehnu na pláž a tři dny se ani nehnu, ale obvykle už druhý den mi přijde jako ztráta času. Kdybych neměla syna a nejezdila za mnou česká rodina, tak bych si tak možná šla trochu zaplavat, nebo si vzala notebook k bazénu a bylo by.

- Jak vy nejraději trávíte dovolenou? Máte nějakou destinaci, kam byste se ráda podívala nebo vrátila? A jak moc vám na vašich cestách po světě chybí Nymburk a Polabí?

Normální dovolenou jsem neměla řadu let. Asi vlastně ani nikdy... V létě jsem po výzkumech a v zimě se těžko celá rodina synchronizujeme. Podnikáme spíš kratší cesty a pobyty a to tak, aby to bavilo i našeho syna, který z archeologie úplně nadšený není, ale rád sporuje, má rád přírodu, zvířata, paleontologii, bazény, lyže, brusle, tak to všdycky nějak namícháme. Často podnikáme kratší výlety, na den, na víkend. Osobně cestuji skoro pořád, tak moje momentální představa ideální pohody je kanape v Brně na Bezručce, pyžamo a tlusté fousek.

Občas si vymyslím, kam bych jela, ale moje sny jsou zase dost aktivní a kolem archeologie. Někdy bych chtěla projet jižní Ameriku, třeba...

Nymburk a Polabí mi chybí. Hlavně to naše městečko u vody. My v Nymburce jsme všichni tak trochu pábitelé. Nevím, jestli Hrabal psal podle nás, nebo my se trochu stylizujeme do jeho postav, ale Nymburk má rozhodně svébytný kolorit. Slibuju si, že si udělám čas a zůstanu třeba týden v Nymburce jako turista. Budu jezdit po cyklostezce, chodit se kochat po městě, kde cirkus Klucký koupal slony, anebo kde byla renesanční kašna... Bohužel už teď vím, že se mi to hned tak nepovede. Ale musím říct, že by se mi docela líbilo dělat archeologa v Nymburce. Se zkušenostmi, co mám dnes, bych to rozjela ve velkém stylu. Nymburk je časová kapsle. Od starší doby kamenné do dneška v naprosto logickém sledu. Tak třeba až vyčerpám svůj univerzitní potenciál a už nevylezu na Krétě na kopec, tak se vrátím na rovinu...

- Preji vám hodně úspěchů ve výzkumech, psaní i osobním životě.

Václav

Foto z archivu Věry Klontza – Jaklové.

Z TVORBY VĚRY KLONTZA – JAKLOVÉ

Archeologická 1

Psal se rok 824
Arabské lodě se blížíly k pobřeží
Chlap s drátěnou košilí na mnišské kutně
se slzami v o
ích nechal všechny odejít a pak se vrátil
Dveře sakristie vrzly jenom pro něj
Dýkou uvolnil prkno v podlaze
Hrábl do země
Z plátěného pytle vytáhl mešní pohár
Studeně září v jeho velkých dlaních
A ukrývá jej před zraky světa:
Nic není ztraceno
Jednou se pro tebe vrátím

Psal se rok 2010
Turisté surfují v zálivu
Dívka v tílku a pohorkách
s rozzářenýma o
ima
volá do mraveniště studentů
Zkušeně ví, že teď to přijde
Studeně lesklou
epel
Noří do letité země
V zaprášených dlaních drží stříbrný pohár
Zvedá jej před zraky světa:
Všechno je ztraceno
Přetrhla jsem kouzlo

Archeologická 2

Morituri me salutant.
Nezávid'te. Nejsem císař.
Moruturi me salutant.
Závid'te. Jsem archeolog.

Na dva řádky (a někdy o něco málo víc)

Nezajímají mě odpovědi.
Dobré otázky stačí.

Nebe bez mraků existuje,
ale mraky bez nebe jsou mnohem častější.

Pohádky mají vždycky dobrý konec.
...ale ještě ne.

Proč se básníci dívají do nebe?
Jinak by po lidech místo veršů vrhali kameny.

Poezie je lepší než věda:
když vyplodíš nesmysl,
můžeš jej prohlásit za metaforu.

Nejlepší způsob, jak předpovídat budoucnost je prozatím věda.
Nejspolehlivější vědou je prozatím poezie.

Největší nespravedlností historie je,
že se potvora vrací,
i když ji nikdy, nikde, nikdo nečeká,
natož aby ji zval.

Překlady:

Sladká hladivá slova

Sladká hladivá slova v šátku
jsem našel při své včerejší potulce
slabikář psaný v zeleném jeteli
tě učil, co bylo včera a co bude zítra
zatímco já jsem procházel ohromnou bránou
svázaný provazy času
slavíci, co po celou generaci čekali před branami Tróji
tě nakazili cholerou
Kéž by ses raději jmenovala Marie
a byla švadlenou na předměstí
a nežila s takovou bandou pochybnou
ani neznala vrahovu hvězdu

Vrátilo se nás hodně poznamenaných
nesmlouvatelnou cenou, kterou jsme zaplatili času
na půli cesty nás sebral vítr a ve chvíli
nás rozprášil na všechny světové strany
našli jsme plamen co se nechvěje
ale také utrpení bez příčiny
stejně jako ostatní jsme se ztratili i my
našli nás, jak štekáme na půli cesty
a z přestálého utrpení zůstal
pouze pes, co žíznivý šteká na měsíc
ženy, co nikdo nebere vážně
mluvící z cesty na kraji moře

V moři světa kamiony
budou vykládat u nás
co se stalo s tímto stoletím?
život se obrátil vzhůru nohama
jak se to stalo?
že neslyšíš žádného básníka
kdo rozmotá klubko světa?
kde jsou kapitáni z hor?

Kdo by dokázal rozdávat lásku a radost
a zároveň se procházet v Hádových katakombách?
sladká hladivá slova ukrytá v trávě
Kdo je tam schová pro příští generace?
mě svázali pravidly a zakryli mi slunce
střelci, jízda a celé legie
mě popadli a nacpali do klece
zatímco v podzemí hrají kostky o století
sázka je ohromná
toužil jsem po velké bitvě
ale nebyl jsem ani frajer ani blbec
a tak mě soudí za tvoje činy
nakonec stejně skončím v pánu
jediné čím jsem se provinil, je moje vlastní utrpení
a ty mě trestáš jako obyčejného zločince.

Manos Eleftheriou (1938 - 2018)

Μαλαματένια λόγια

Μαλαματένια λόγια στο μαντήλι
τα βρήκα στο σεργιάνι μου προχθές
τ' αλφαβητάρι πάνω στο τριφύλλι
σου μάθαινε το αύριο και το χθες
μα εγώ περνούσα τη στερνή την πύλη
με του καιρού δεμένος τις κλωστές
Τ' αηδόνια σε χτικιάσανε στην Τροία
που στράγγιζες χαμένα μια γενιά
καλύτερα να σ' έλεγαν Μαρία
και να 'σουν ράφτρα μες στην Κοκκινιά
κι όχι να ζεις μ' αυτή την κομπανία
και να μην ξέρεις τ' άστρο του φονιά
Γυρίσανε πολλοί σημαδεμένοι
απ' του καιρού την άγρια πληρωμή
στο μεσοστράτι τέσσερις ανέμοι
τους πήραν για σεργιάνι μια στιγμή
και βρήκανε τη φλόγα που δεν τρέμει
και το μαράζι δίχως αφορμή
Και σαν τους άλλους χάθηκαν κι εκείνοι
τους βρήκαν να γαβγίζουν στα μισά
κι απ' το παλιό μαρτύριο να 'χει μείνει

ένα σκυλί τη νύχτα που διψά
γυναίκες στη γωνιά μ' ασετυλίνη
παραμιλούν στην ακροθαλασσιά
Και στ' ανοιχτά του κόσμου τα καμιόνια
θα ξεφορτώνουν στην Καισαριανή
πώς έγινε με τούτο τον αιώνα
και γύρισε καπάκι η ζωή
πώς το 'φεραν η μοίρα και τα χρόνια
να μην ακούσεις έναν ποιητή
Του κόσμου ποιος το λύνει το κουβάρι
ποιος είναι καπετάνιος στα βουνά
ποιος δίνει την αγάπη και τη χάρη
και στις μυρτιές του Άδη σεργιανά
μαλαματένια λόγια στο χορτάρι
ποιος βρίσκει για την άλλη τη γενιά
Με δέσαν στα στενά και στους κανόνες
και ξημερώνοντας Παρασκευή
τοξότες φάλαγγες και λεγεώνες
με πήραν και με βάλαν σε κλουβί
και στα υπόγεια ζάρια τους αιώνες
παιχνίδι παίζουν οι αργυραμοιβοί
Ζητούσα τα μεγάλα τα κυνήγια
κι όπως δεν ήμουν μάγκας και νταής
περνούσα τα δικά σου δικαστήρια
αφού στον Άδη μέσα θα με βρεις
να με δικάσεις πάλι με μαρτύρια
και σαν κακούργο να με τιμωρείς

Když hořký soumrak padá

Cesty na kterých jsem se ztratil
Místa na kterých jsem zůstal stát
Slzy kterým jsem věřil
Bezstarostné hry
...a hořký soumrak padá.

Noci které jsem proplakal
Mosty které jsem spálil
Hvězdy které jsem miloval

Kam jdu a co naleznu
...a hořký soumrak padá.

Slova která jsem zapomněl
Přátele které jsem ztratil
Smutku, můj drahý
od této chvíle nerozluční
...a hořký soumrak padá.

Tasos Leivaditis (1922 - 1988)

Δρόμοι που χάθηκα

Δρόμοι που χάθηκα
γωνιές που στάθηκα
δάκρυα που πίστεψα
παιχνίδια στο νερό.
Πικρό το βράδυ φτάνει.
Νύχτες που έκλαψα
γέφυρες που έκαψα
άστρα π' αγάπησα
που πάω και τι θα βρω.
Πικρό το βράδυ φτάνει.

Λόγια που ξέχασα
φίλοι που έχασα
καημέ μεγάλε μου
ας πάμε τώρα οι δυο.
Πικρό το βράδυ φτάνει.

Věra Klontza-Jaklová (*1970) překládá z češtiny do řečtiny (např. „Postřižiny „Bohumila Hrabala, „Bajky“ Karla Čapka). A z řečtiny do češtiny:

Kakulidis Jorgos : „Pravda co neexistuje“

Thanasis Paparigas: „Starověká athénská demokracie“

Meletópulos Tásos: Astronaut v moři (nar. 1956)
<http://astronautvmori.blogspot.cz>

Tassula Zissaki – Haeley: Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích

ŘECKÁ LITERATURA MÝMA OČIMA

Václav Franc

Mám rád Řecko, čtyřikrát jsem byl na dovolené v této krásné zemi. Musím říct, že i každý ostrov z těch čtyř, které jsme s manželkou navštívili, je jiný. Ale nechtějte po mně, abych si vybral, kde se mi nejvíc líbilo. Kréta, Korfu, Kos či Rhodos, všechny nás něčím zaujaly, stejně jako řecká literatura, kterou jsem mohl díky českým překladům přečíst. Prostě jsem chtěl vědět víc o zemi, která se mi líbí. Prostřednictvím literatury poznat současné Řecko. Určitě to není úplný přehled či literární studie, ale jen pohled čtenáře.

Zaujalo mě, jak časté téma je v současné řecké literatuře občanská válka, která řádila v Řecku po 2.světové válce. Již více než 70 let je stále živá. A pak jsem pochopitelně sáhl i po vzpomínkách autorů, kteří přišli do Československa jako děti. Dal jsem na radu Věry Klontza – Jaklové a sáhl po knize **Tassuly Zissaki-Healey „Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích“** (z řeckého originálu přeložila Věra Klontza-Jaklová, Praha : Řecká obec Praha, 2013, vydání 1.)

Kniha mi otevřela oči, neboť jsem sice něco četl o řecké občanské válce, ale detailně zpracovanou historii, navíc obohacenou vzpomínkami přímých účastníků, jsem měl před sebou při četbě jako na dlani. Zájemcům o tuto problematiku vřele doporučuji.

Knihou beletrií, ale vycházející z autentických prožitků, je kniha **Konstantinose Kokosise Achilleas, Achil, nebo... nic. Přel. Sotiris Joanidis, Rula, Zlaté Hory, 2011.** Kokosis byl v letech 2008–2011 řeckým velvyslancem v České republice. Kniha je psána formou otázek lékaře a policejního úředníka, na které hlavní hrdina odpovídá. Vzpomíná na svou rodinu, vysvětluje postoje dědy a otce v průběhu desetiletí.

Mezi těmi, kteří v knížce Tassuly Zissaki-Healey vzpomínají je i emeritní primář semilského chirurgického oddělení MUDr.Georgioe Karadzos, narozen 23.dubna.1941 v obci Aetomelica, v roce 1949 příjezd do ČSR, gymnázium Dvůr Králové (1956-1959), 1959 – 1965 LF UK Hradec Králové, zemřel 4. srpna 2015. Svoji životní pout' popsal v knize „Ukradené slunce.“ Zmiňuji jej hlavně proto, že působil v našem kraji.

Georgios Karadzos – Ukradené slunce

Vydal Jaroslav Bárta, Studio JB, Lomnice nad Popelkou v roce 2004

Autor vzpomíná na svoje dětství, jak prožíval jako dítě občanskou válku v Řecku, jak se celá rodina vydala do Albánie s představou, že se za několik

týdnů vrátí. Místo toho následovala cesta lodí do polského přístavu Gdaňsk, následně do Československa, kde prošel řadou zařízení, když se rodina usadila nejprve v Mikulově. On sám prošel několika dětskými domovy, kde se učil řecky, ale i česky. Například Skokovy u Turnova, Liběšický zámek u Litoměřic, Veselíčko u Lipníka nad Bečvou a nakonec v Miletíně u Hořic, kde se usadila řada Řeků z jeho vesnice Aetomelica. Prostředí bylo velmi přísné, spíše vojenské, tvrdý režim a denní řád. I někteří „vychovatelé“ působili dojmem velitelů či drábů. Následně pak studoval gymnázium ve Dvoře Králové a Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Oženil se, za manželku si vzal Češku. Do Řecku se rád vracel, neboť stále vnímá svoje kořeny.

V knize vzpomíná na zvyklosti z řeckého prostředí (svatby, pohřby, Velikonoce, rodinné oslavy). Vzpomíná na své předky.

Vzpomínal na otce (sr.14): Říkal: „Aspoň ty se musíš vrátit domů a zemřít v rodné vlasti. Pamatuj si, i když budeš mít ruce ze zlata a budeš ten nej a nej, nikdy tu nebudeš doma a vždycky budeš pro slušné „ten Řek“ a přivandrovalec u těch horších.

Str.17: Kdyby chtěl někdo sepsat, kolik řeckých rodin je roztroušeno po světě, myslím, že by to nikdy nedal dohromady. To je největší zločin těch, kdo se nikdy nemohou dohodnout a žít v míru, každý na svém a s úctou k těm druhým. Člověk ještě nedospěl do stádia, že by chtěl nechat i tomu druhému, když sám má dost. Ale snad jednou ...

Šokující je vzpomínka na lidového léčitele Tambase, který autorovi po úrazu ruky při pádu z kola, řekl, aby se „léčil“ takto: „... a denně si budeš dávat vlastní hovno na předloktí, protože to tak neoteče a moc se ti uleví!“ To se psala 50.léta a primář chirurgie Dr.Vácha z Hořic jenom zíral nad takovými metodami. A možná právě tento pan primář inspiroval autora při dalším směřování.

Popisuje i dohodu vůdců s Angličany ve Verkise, kdy došlo ke zrušení jedné z nejbojovnějších armád druhé světové války, ELLAS. Všichni museli odevzdat zbraně a vrátit se domů. Ale po krátké době došlo k zatýkání všech pokrokově smýšlejících lidí. A nejen zatýkání, ale spousta z nich byla popravena (viz str.51).

Popisuje i hrůzy občanské války na str.52: Do takové pece nanosili rozběsnění vojáci dříví a chystali oheň. Když měl oheň největší sílu nastala strašná podívaná. ... Jednu ženu po druhé nacpali do pece. Nakonec tam hodili starostu ... Vesničanům tato strašlivá podívaná utkvěla v paměti až

do smrti. Rozvášnění vojáci a jejich velitel, posilnění alkoholem, se nad tím strašlivým skutkem nemohli udržet smíchy!

Zajímavý je i pohled studenta z arabské země na Československo 60.let (str.63): Člověče, tohle musí být ale zatraceně bohatý stát! Polovina národa krade a ta druhá schůzuje! A přesto se tu mají dobře a skoro jim nic neschází. To by u nás nešlo.

Kniha je zajímavým pohledem člověka, který prožil většinu života mimo svoji vlast, na Československo, na období občanské války v Řecku i na zemi, která je pro nás spíše místem, kde hledáme oddych v době dovolených u moře.

Doktor Karadzos napsal i knihu lékařských příběhů: „Doktor na druhé straně zdi.“

Georgios Karadzos - Doktor na druhé straně zdi ...

knihu ilustroval Vladimír Komárek

**Vydalo Reklamní a tiskové studio M-PRESS, PhDr. Marie Vlčková
v roce 2003?, obrázky z roku 2001**

Knihy obsahuje poutavé příhody každodenní praxe, např. bývalý primář vyhledá svého mladého kolegu, aby mu pomohl na poslední cestě. Ví, že „má nádorové onemocnění, že zemře). V dalších povídkách je zaznamenána sebevražda anesteziologa, šroubovák v močovém měchýři či další sexuální praktiky (korále v močovém měchýři), pacienti, kteří potřebují ujistit, že nemají rakovinu, aby nakonec zemřeli na infarkt, zajímavý případ zubaře, který v noci chodí tahat zuby opilcům, aby s nimi sám šel do hospůdky, nakonec přijde z důvodů diabetu o nohu a brzy umírá či mladá sestra (26 let) umírá na gynekologický nádor, má dvě malé děti.

Jedná se o lidské příběhy odpozorované z života v nemocnici, citlivé vnímání pacienta, radosti a starosti, vyrovnávání se s nemocí i smrtí.

str.56 – Odešel jsem z pokoje a uvědomil jsem si, že tady končí veškeré soukromí a důstojnost člověka. My profesionálové tuto důstojnost postupně až ani nevnímáme.

Str. 115 – Každé úmrtí jsem nesl dost těžce, ale nejenom já, ale hlavně ti začínající, kteří ještě neměli praxi a rutinu povolání zažitou. Léty jsem se musel naučit ovládat i city – viděl jsem mnoho slz a slziček začínajících mladých sestřiček, které o životě věděly ještě příliš málo a přesto se dostaly do nejtěžšího oboru plného dramatických okamžiků – se šťastným koncem

nebo s tím nejhorším, se smrtí. Nebyly na to připravené.

Dále bych se chtěl spíše věnovat krásné řecké literatuře a významným současným osobnostem: Jednou z nich je **Lili Zografu** (17. června 1922, Iraklio, Kréta – 2. října 1998, tamtéž) řecká spisovatelka, novinářka a levicová politická aktivistka. Za druhé světové války žila v Paříži, kde studovala filologii na Sorbonně, aktivně se účastnila protifašistického osvobozeneckého hnutí, byla zatčena a ve vězení se jí narodila dcera Rena (1943–2003), básnířka a psychoterapeutka. Její dílo je velmi rozmanité, obsahuje studie a monografie, romány (celkem jich napsala dvacet čtyři), povídky i divadelní hry, má většinou silně sociální charakter a zabývá se problémy žen 20. století, jak v rodině, tak i ve společnosti (často zobrazuje ponížení a nesvobodu žen). Autorka sama se však nikdy nepovažovala za feministku, proti feminizmu se naopak ostře stavěla.

Zografu patří ve své zemi k nejčtenějším a nejvydávanejším spisovatelkám a je považována za zakladatelku moderní řecké ženské prózy.

Její povídková próza **„Prostitutka“** (nakladatelství **Dybbuk**, 2007, překlad **Rita Kindlerová**) vyšla řecky v roce 1994 a má tři hlavní části. První „Junta“ obsahuje povídky z období plukovnícké junty v Řecku v letech 1967 – 1974), které vycházejí z autobiografických prožitků autorky. Právě v ústřední povídce „Prostitutka“ má hlavní hrdinka problém s vydáním pasu. Vydavatelé jí nechťejí povolit, aby do rubriky zaměstnání uvedla „novinářka“, a tak se rozhodně uvést „prostitutka“, ale opět se setkává s problémy.

V druhé části „Samota“ jsou spíše kratší prózy nutící k zamyšlení o osudech člověka a ve třetí „Něže“ čtenář najde drobné črty ze života obyčejných lidí, např. Příběh manželů, ženaí má dítě s jiným mužem, ale nakonec i její manžel chce přijmout dítě za vlastní, ačkoliv byl léta v zahraničí („Ve čtrnácté chatrči Marie a Stavroce“) či muže Steliose vracejícího se po letech z Německa, ale bez ženy. Jeho matka i okolí si představuje, že nutně musí přivést ženu. A tak Stelios hledá nějakou Němku u zdejšího dohazovače Pantelise („Sbohem, Theodulo“). V těchto prózách jsou většinou hlavní hrdinové nějak citově zneužíváni a Zografu mistrně popisuje jejich pocity a pohnutí.

Další zajímavým autorem je **Pavlos Matesis** (12. ledna 1933, Divri, Řecko – 20. ledna 2013) , byl řecký spisovatel a překladatel. Jeho román **Psí matka** (řecky 1990, vydal Host, 2006, překlad Soňa Dorňáková-Stamou) se stal bestsellerem a byl přeložen do devíti jazyků.

Pavlos Matesis - Psí matka

Host 2006, překlad Soňa Dornáková – Stamu

Autor vypráví o svém dětství za válečné okupace Řecka Němci a Italy i o celém dalším životě herečky kočovných divadel. To vypráví stará žena Rubini, která nepřestala být malou křehkou holčičkou (viz str.186: „Moje vlast,“ povídám mu, „byla jedna holčička, která se jmenovala Rubini. Měla zahrádku pod postelí a její nejvěrnější kamarádkou byla kropenatá slepička.“)

Prostými slovy kreslí úchvatné obrazy, jaké zůstávají trvale zarámovány v paměti. Nikdo mi nikdy tak přesvědčivě neobjasnil, co udělá s člověkem skutečný hlad. Hrozná bída, děti nejedly třeba více než 20 dní. Jedly trávu.

Zajímavé jsou dopisy matky Asiminy Meskarisové italskému vojákově (pan Alfio) viz str. 31 – 32, kde vysvětluje svoje počínání. Po jeho odchodu se stýká s dalším italským vojákem Vittoriem, když předpokládá, že manžel padl v Albánii, ale všechno je jinak.

Str. 48: (o malém bratříčkovi Fanisovi) ... Brambory spadly na zem, ale děcko se nedalo. Shýbl se a chtěl je posbírat. Aspoň jednu. V tu chvíli ho Němec znovu praštil do prstíků, bil tak silně, aby je zlámal. Nemůžu se zbavit pocitu, že jsem slyšela, jak se mu kostičky lámou, ale když to říkám, všichni tvrdí, že mi přeskočilo. Kluk ječel bolestí, ...Děcko stálo uprostřed náměstí, svíjelo se bolestí, poskakovalo jako špatně podřezané kuřátko. Dlaň mu nepřírozeně visela dolů, jako by ukazoval loket. Němci se zase dali do práce. Tři naši muži chtěli pro děcko jít, ale Němec na ně zamířil a oni zacouvali, děcko se uprostřed kroutilo bolestí.

Str. 49: „My Řekové jsme zloději. A co jste vy? Národ? Rasa. Já vám na tu vaši říši seru! Pliju na vaši vlajku! Kéž si můžu zatančit na hrobě vašich děcek! Možná jsme zloději, no a co? My jsme Dachau nevymysleli! Ani Bergen – Belsen!“

Str. 50: „... bohužel za to Němci nikdy nezaplatili. Ani tenkrát, ani později. A ani po nich nechceme, aby zaplatili. Copak nevidíš, že se z nich stali drazí spojenci, že přátelsky přijímají řecké dělníky a že v OSN nám jenom rozkazují? To oni se dívají svrchu na nás. Co z toho, že my jsme zvítězili?“

Str.80: Němci měli za městečkem spoustu minových polí, ale oběti na životech jsme naštěstí neměli. Ti hlupáci Němci totiž o minách řekli Italům a ti varovali rodiny, s nimiž měli přátelské vztahy ... Mám nepříjemné tušení, že Italové to dělali z jednoho prostého důvodu: proslýchalo se totiž, že je Němci považují za spojence nižší kategorie. Proto nám to

prozrazovali. Aby vypadali ušlechtilé a zároveň aby se pomstili Němcům.

Str. 109: Makronisos – neobydlený ostrov v Egejském moři, patřící do Kykladských ostrovů, má podlouhlý tvar, odtud jeho název „Dlouhý ostrov.“ V roce 1947 zde byl zřízen koncentrační tábor pro politické vězně, většinou levicové nebo demokraticky smýšlející (mezi nimi i. M.Theorodakis, J.Ritsos, N.Belogiannis a další). Tisíce lidí zde prožilo dlouhá léta v hrůzných, nelidských podmínkách, mnoho z nich bylo umučeno k smrti. Tento koncentrační tábor byl zrušen teprve po pádu řecké fašistické diktatury (v roce 1974) a obnovení demokratického režimu.

Str. 113: Nad chudáky děláte lidové soudy? A co opravdové kurvy velkého formátu, ty nevidíte? Tehdy si totiž ještě nikdo netroufnul na kolaboranty z místní elity, dokonce ani radikální komunisté ještě ne.

Str.115-116: Po osvobození jí půlku nevěstince zbořili (paní Ritě místní prostitutce, která celou válku kolaborovala s Němci- pozn.autora) pro výstrahu a taky jí odňali povolení k práci na celá jeden měsíc. Znovu otevřela, když dorazili Spojenci, pomohl jí i poslanec Manolaros, tehdy byl ovšem ještě lékař. Později paní Rita dokonce přistavěla k bordelu načerno tři pokoje, využila podpory Marshallova plánu, peněžního fondu na válečné škody, prohlásila totiž nevěstinec za oběť bombardování. ... Takto tedy potrestali paní Ritu za její spolupráci s okupanty.

Paní Adriana jí přemlouvá, aby hrála divadlo, že jí dá doporučující dopisy. Poslanec Manolaros si vzal k sobě bratra Fanise a postaral se o něj.

Matka Asimina vláčena na voze jako kolaborantka, ostříhali jí vlasy. Pamatuje si tento hrůzný okamžik. Přinesla jí vodu. Matka přestala mluvit.

Přestěhovat do Atén, matka už nikdy neřekla jméno vesnice Exalpis.

Str. 132: Lidé hromadně prchali z venkova. Osvobození nám totiž přineslo i výdobytek honby na levicově zaměřené občan. Dali teď na roveň nás malé kolaboranty s nízkým společenským postavením a levičáky a všechny nás pronásledovali pravicoví nacionalisté z organizace Chi.

Str. 165: Dobrá herečka, povídá mi v šatně můj zaměstnavatel, musí mít jednu základní vlastnost: musí chodit do práce umytá, a to hlavně tehdy, když ji impresáριο zve do své šatny. Když je v práci, musí být tam dole vždycky vymydlená a v pracovní dny nikdy nesmí menstruuovat. Toto je desatero dobré herečky. Jenom tak to někam dotáhne.

Rubini se sešla s otcem, žil jako albánský Řek pod jiným jménem ve

vesnici Aji Saranda a měl dvě děti s jednou vdovou.

Str.181: Řecko je jako Panenka Maria: nikdo z nás ho nikdy nezahlídl. Vidi ho jenom blázni a podvodníci.

Dalším známým autorem je **Nikos Kazantzakis** (18. února 1883, Heraklion – 26. října 1957, Freiburg im Breisgau), byl řecký spisovatel, básník, dramatik a myslitel. Jeho nejznámější dílo „Řek Zorbas“ - 1946 zfilmoval Michalis Kakojannis v koprodukcí USA – Řecko. Jedná se o novelu, která poprvé vyšla v roce 1946, v češtině potom v roce 1967 pod názvem „Alexis Zorba.“

Hlavními postavami jsou vypravěč a prostý venkovan Alexis Zorbas. Inspirací pro tuto postavu byl autorův přítel Georgios Zorbas, se kterým autor v roce 1916 pracoval na těžbě lignitu. Tento příběh je podle mého názoru dostatečně znám, proto bych se raději věnoval jiné Kazantakisově knize **Bratrovrazi**. **Nakladatelství Pavel Mervart, Červený Kostelec v roce 2017, překlad Georgia Pilicidu Zerva.**

Děj se odehrává ve vesnici Kastelos v době Velikonoc. Vesnický duchovní otec Jannaros poznává, že lidé s pokračující válkou přestávají věřit v boha. Str. 254 (doslov Nicole Votavová Sumelidisová) Děj se v obou případech odehrává v době Velikonoc a autor využívá paralely mezi utrpením a obětí Krista a smrtí hlavního hrdiny.

Zaujal mě například Leonidasův deník (str. 123) či poprava sedmi žen (str.163).

Román je to protiválečný, jak svědčí další úryvky.

str.13 – Vraždní, zabíjení, tato odvěká potřeba člověka nebývala hlubšího tajemného smyslu, a tak započalo pronásledování bližních.

Str. 85 - „Na tomto světě,“ uvažoval, „může být člověk buď ovčí, nebo vlkem. Je-li ovčí, je zabit, je-li vlkem, zabíjí. Bože můj, neexistuje nějaký třetí druh zvířete, lepší a silnější?“

str. 101 – 22.února. Za co bojuji? Pro koho bojuji? Každým dnem rostou moje pochyby a s nimi i moje utrpení.

Zajímavostí z života Nikose Kazanatzakise je, že roku 1929 se přestěhoval do Československa. Od 10. května 1929 do 9. dubna 1930 žil v osadě Myslivny u Božího Daru v domě Filipa Krause, kde měl pronajaté dvě místnosti. Podruhé přijel na stejné místo koncem června 1931 a zůstal až do 31. května 1932. Nalezl zde klid na práci a samotu. Navštěvoval i nedaleký Boží Dar nebo Wiesenthal. Dnes dům, ve kterém Nikos Kazantzakis

přebýval, nestojí, ale na Tržním náměstí v Božím Daru je památník Nikose Kazantzakise. Některé předměty spojené s jeho pobytem uchovává Muzeum Boží Dar.

Vzpomněl bych ještě autorku **Soti Triantafyllu** (*1957). Žije v Aténách a patří mezi nejčtenější současné řecké autory. Zúčastnila se i pražského Knižního veletrhu 2001. Vydala román „Továrna na tužky“ (2000) a další díla „Sobota večer na kraji města“ (1996), „Zítřka, jiná země“ (1997) či „Podzemní slunce“ (1998).

Vzpomeňme i řecké nositele Nobelovy ceny:

V roce 1963 cenu získal **Jorgos Seferis** (13. března 1900, Urla poblíž Smyrny, Turecko – 20. září 1971, Atény) byl jeden z nejvýznamnějších řeckých básníků. Seferis pracoval také v řeckých zahraničních diplomatických službách. Mezi lety 1957—1962 působil jako řecký velvyslanec ve Velké Británii. Česky vyšly jeho básně: Jorgos Seferis, *Básně*, Přeložili Růžena Dostálová, Vojtěch Hladký a Jiří Pelán, Edice současné české poezie, 2011.

V roce 1979 získal Nobelovu cenu **Odysseas Elytis** (2. listopadu 1911 Iraklio – 18. března 1996 Athény) byl řecký básník.

Narodil se na Krétě, avšak jeho rodina se roku 1914 odstěhovala do Athén. Studoval práva, která však nedokončil a začal se tedy plně věnovat svým literárním a uměleckým zájmům. Za 2. světové války bojoval na frontě v Albánii a po té působil jako programový vedoucí v řeckém rozhlasu. V průběhu občanské války do exilu v Paříži, kde se spřátelil s básníky a umělci jako například s Picassem. Po návratu do Řecka vydal básnických sbírek a pracoval v kulturních institucích.

Rád bych představil ještě dalšího autora. Jmenuje se **Petros Stavros** a zaujala mě jeho kniha **Chlapec počítá hvězdy** (V nakladatelství **Albert Boskovic** vydala v roce 2000 **Společnost přátel jižních Slovanů**)

Podle řeckého originálu (1998) a makedonského překladu (1999) přeložili: studentky makedonistiky Oldřiška Čtvrtníčková, Ivana Dorovská, Lenka Hegerová, Lada Jankulovská, Darina Klobouková, Eva Rudolfová, Marie Svobodová, Petra Tomancová a Ivan Dorovský, který překlad zrevidoval, opravil, upravil a napsal doslov. Kniha dokazuje složitost poměrů a začlenění národnostních menšin do řecké společnosti.

Petros Stavros (*1943 v Setině) se narodil na rozhraní etnických kultur v makedonské vesnici Setině v dnešním severním Řecku. Jeho dětství v

letech 1946 až 1949 za občanské války v Řecku je hlavním ve vyprávění a vzpomínání na rodinu, zvyky, vesničany, navíc vše silně poznamenané válkou, které malý vypravěč nerozumí.

Kniha je zajímavá i tím, že řada výrazů je ponechána v makedonštině. V závorce potom najde čtenář český překlad.

Malý Petre, či Pecka (Pěťu), jak mu říkají, poznává svět plný nových vjemů. Žije v široké rodině, jen tatínek, uvězněný někde v daleké Soluni, mu chybí. V okolí se pohybují partyzáni, ale svět má svůj řád. Péta ve vyprávění představuje dětské hry, vánoční zvyky, ale třeba i zabijačku, loupání kukuřice, tradiční jídla a další práce jako třeba pasení ovcí. Zdálo by se, že i přes skromné podmínky života místních obyvatel plyne život pokojně, ale není tomu tak. Pěťa potkává válku a pochopitelně i smrt. Nakonec musejí rodnou vesnici s maminkou opustit. Začíná chodit do školy, kde se mu pranic nelíbí, neboť se z něj stává Petros. Až nakonec s maminkou putují do velkého světa za tatínkem. Tam teprve Pěťa vidí zcela jiný svět, kterému vůbec nerozumí.

Str. 35: V takových válkách nikdo nevyhrává, a všichni je draze platí ...

Str. 108: Ve škole je trestán, že mluví makedonsky „Začal nás tou rákoskou bít, že jsme mluvili po našem.

Str. 116: Ted', když už vím, kdo jsou členové řeckých policejních jednotek, kdo vojáci a kdo partyzáni, nerozumím tomu, proč se navzájem zabíjejí. Nezdá se mi, že by mezi nimi byl nějaký rozdíl, neliší se ani v tom, co chtějí.

My, děti, si hrajeme na válku, jenže na falešnou. Oni válčí doopravdy a zabíjejí se. Jak to, že to nemohou pochopit? Pak říkají, že děti ničemu nerozumějí, a podívejme se, ani ti velcí nechápou jednoduché věci.

Petros Stavros je učitelem biologie na jedné střední škole v Athénách, kde trvale žije.

Další významnou autorkou, s jejíž tvorbou jsem měl možnost se seznámit se je **Margarita Karapanou** (1946 – 2008). Byla dcerou řecké prozaičky a dramatičky Margarity Lymperaki (1919-2001). Společně s matkou Karapanou od třinácti let žila mezi Athénami, Paříží a řeckým ostrovem Ydra, v okruhu řeckých i světových umělců a intelektuálů, matčiných přátel.

Margarita Karapanou – Kassandra a vlk
Vydalo nakladatelství Malvern v roce 2017
Překlad Denis Kostomitsopoulos

Hlavní vypravěčka v krátkých kapitolách líčí svoje dětství u babičky a dědečka, odloučená od matky, kterou potkává jen příležitostně, matka žije v Paříži. Sama poznává všechny stránky života (oběšený strýc, první intimní poznání svého těla). Surrealistická výpověď o dětství někdy podle mého vkusu sklouzává až do přílišná krutost (třeba kapitola s koťátkem). Až dospěje k prvnímu školnímu dnu.

Str.61: Kapitola „Státní svátek“

„Ach, babičko, nikdy jsem takhle Řecko neviděla, s tolika barvami a tolika akrobaty, nikdy jsem ho neviděla s rozpuštěnými vlasy a bez čepice, ach, babi, kde se takovou dobu skrývalo? Řecko mé malé, Řecko mé malinkaté, Řecko mé malilinkaté!“

Do češtiny byly přeloženy i další díla: „Ano“ (Malvern, 2007) a „Máma“ (Dybbuk, 2012).

Zájemcům o řeckou literaturu potom můžu doporučit časopis **Plav 10/2014 – Řecká odysea**, kde najdou další zajímavá jména současné literární scény (např. dramatik Jakovos Kambanellis, Panajotis Agapitos, který je profesí historik byzantské literatury. V ukázce z Antologie Jannise Ritsose, tištěné bilingvně, je připomenuto překladatelské dílo profesorky Růženy Dostálové.)

V druhém významu je pojem odysey ilustrován dlouhým putováním i složitými životními osudy Karolose Tsizka, jenž se narodil českým rodičům na severu Itálie a celý další život prožil v řecké Soluni. Právě on je také autorem ilustrace na obálce časopisu. Takže i česká stopa.

Tolik můj rychlý pohled na současnou řeckou literaturu. Znovu píši, že se nejedná o žádnou studii, ale pouze postřehy čtenáře. Určitě jsem zapomněl na některé autorky či autory, kteří by si pozornost zaslouhovali, necht' moje pojednání je jen pozvánkou k bohatě prostřenému stolu řecké literatury!

Václav

„SÚ VLAKY“ nebo „SUVLÁKI“

Právě jsem se vrátil (ne z Hradu, ale) z dovolené v Řecku, konkrétně z ostrova Rhodos. Na dovolené jsem si uvědomil, jak je důležitá znalost jazyků, a tak vděčím naší paní profesorce ruštiny Máje Fundové za to, že i po více než třiceti letech od maturity, jsem si řadu materiálů a tiskovin v ruštině přečetl, případně rozuměl i Ruskám na pláži ... (mimochodem vsuvka pro proChora: Přesvědčil jsem se, jak zpívá Ivan Mládek, „že jsou Rusky ošklivé holky, je lež pustá“ a musím s ním souhlasit!) Zajímavé je na té směsici národů, že vzpomínáte na to či ono slovíčko, mluvíte chvilku anglicky, rusky, německy, česky nebo rukama, ale nakonec se všichni nějak domluvíme. Kéž by to tak šlo i mezi politiky! S velkým potěšením jsme kvitovali, že nás u oběda či večere obsluhuje „krajan ze slovenské Levice, toho času zde na brigádě.“ Zase jsem si uvědomil, že vlastně to „Česko – Slovensko“ na truc pánům Klausovi, Mečiarovi a Havlovi za dvacet let vlastně nezaniklo, že se k sobě hlásíme, možná víc, než když jsme žili ve společném státě. Nakonec průvodce po ostrově nám dělal další Slovák. A taky jsem se učil řecky, tak třeba výraz „sú vlaky“ není upozornění z Valašska, že na nádraží dorazily vlakové soupravy. Nevím, co by tomu řekla ta dívka z lidové písně „a ja su dcérka z Lidečka“, ale „suvláki“ je řecké národní jídlo, takové to maso s cibulí a další zeleninou na špejli. „Caciki“ nejsou nějaký neslušný výraz pro ženy s vyvinutým poprsím, jak by si čtenář nemrava mohl myslet, nýbrž jogurt s příměsí česneku, okurky a dalších ingrediencí dle chuti konzumenta. Zkrátka co v jednom jazyce může být zcela normální, v dalším to může být výraz vulgární, směšný či pohoršení hodný. Snad jen výraz pro moře je ve všech jazycích jasný, podobný a srozumitelný. A to moře Řekům závidím. Mimochodem u moře jsem nezahálel, napsal jsem pár básniček pro děti, trochu hnul i s mým románem, napsal několik fejetonů či zamyšlení, promyslel náměty k dalšímu psaní a připravil scénář Řechecké slepice, takže slovy z čítanky na obecné škole: „Sázal jsem už včera, sázím také dnes, budu-li tak pilný zítra ...“, takže parafrázuji: „Psal jsem už včera, píši taky dnes, budu-li tak pilný zítra, Nobelovka mě nemine!“ Na počátku prázdnin a dovolených vám přeji hodně sluníčka (v Čechách je ho po povodních zvlášť potřeba), pohody a inspirace a pokud pojedete do Řecka, tak vězte, že dobrý den se řecky řekne „kalimera“ a prosím, neplést to, jako jeden můj známý s „pinocchio“!

Takže „kalimera“ přátelé

Váš navrátilce Václav
červen 2013